

מיזוג על קו הרצף

מעובד מתוך יחידה של ד"ר עליזה אמיר והילה אתקין

יוני 2019

מה במפגש?

תזמורת המהפכה חיה בסרט

The Animation Project

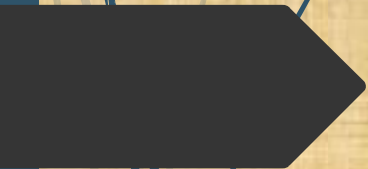

By

The REVOLUTION Orchestra

In collaboration with Tami Berenstein

Sponsored by Sano Ditty and Alex Landsberg

תזמורת המהפכה חיה בסרט

שגרת חשיבה - כותרת ראשית Headlines

אילו הייתם צריכים לכתוב עכשיו כותרת לנושא זה שתבטא את ההיבט החשוב ביותר שראוי לזכור,
מה תהייה הכותרת שלכם?

לקריאה מורחבת על שגרות חשיבה

הכנסו לאתר חינוך לחשיבה, אגף א' לפיתוח פדגוגי

<https://edu.gov.il/mazhap/Development/education-thinking/Pages/thinkingeducation.aspx>

מבוא - נקודות למחשבה

- לשם מה יש צורך במיזוג מידע?
- באילו הקשרים התלמידים נדרשים למזג מידע?
- האם מיומנות המיזוג נדרשת גם להבעה בעל פה?
- אילו קשיים צפויים לתלמיד בשעה שהוא נדרש למזג בין טקסטים ממקורות שונים?
- אילו תהליכי חשיבה ואסטרטגיות נדרשים בתהליך המיזוג?
- כיצד לדעתכם נכון ללמד את מיומנות המיזוג?
- באיזה שלב יש ללמד את מיומנות המיזוג?

עקרונות המיזוג

מיומנות מיזוג מידע כוללת בבסיסה את עקרונות הסיכום:

► השמטה

► הכללה

► הבניה מחודשת של הטקסט .

עקרונות המיזוג

► בכתיבה ממצגת הכותב נדרש להשתמש במבנים לשונים מגוונים המאפיינים את המיזוג (איחוד מול ייחוד).

► הכותב נדרש להכיר דרכי מסירת מידע שונות בשילוב פועלי הבעה.

עקרונות המיזוג - הפעולות הנדרשות לפעולת המיזוג

► **השמטה** – הקורא משמיט פיסות מידע שאינן רלוונטיות לדרישות המטלה ולמטרותיה.

► **הכללה** – הקורא אוסף את פיסות המידע ויוצר הכללות, כגון ארגון פרטים בקבוצות או במסגרת

מושגית אחת, ניסוח היגד-על, כתיבת רעיון מרכזי, הצגת מסקנה, טענה מרכזית, כוונת הכותב ועוד.

► **הבניה** – ארגון המידע וייצוגו בדרכים שונות, תוך שימת דגש על איחוד המשותף וייחוד השונה.

פעולת המיזוג דורשת הבנה מעמיקה של הנקודות הבאות:

➤ **זיהוי מאפייני המקור-סוג המקור, המחבר, נקודת המבט והאמינות, לשם הערכה ופרשנות של המידע.**

➤ **זיהוי היחסים בין מספר מקורות מידע - האם הם תומכים, מתנגדים או משלימים זה את זה ?**

➤ **יצירת הכללות ומסקנות מתוך המידע בעזרת זיהוי הקשרים בין פרטי המידע ובין מקורות המידע.**

➤ **בחירת שיטת ארגון מידע בהקשר הנדון על פי אופי המידע וסוג המטלה -טבלאות, תרשימי זרימה ועוד.**

תהליך הכתיבה

איתור מידע
רלוונטי

- סימון התבחינים במטלה.
- סימון המשפטים הרלוונטיים בטקסטים

ארגון המידע

- ארגון המידע בטבלה, נקודות, פסקות

כתיבה

- כתיבת פתיחה – הצגת הנושאים הנדרשים בעזרת שימוש במשפטי הכללה. ניתן להעזר במטלה.
- כתיבת גוף הסיכום לפי חלוקה לתבחינים וארגון המידע בשיטת איחוד מול ייחוד.

חשוב לזכור

- בתהליך הכתיבה יש להקפיד על אזכור מקורות המידע לפי הכללים שנלמדו.
- יש לגוון בפועלי הבעה ולהשתמש בדרכי מסירה מגוונות.

שכתוב ובקרב

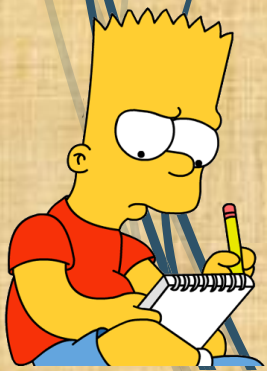
- בשלב האחרון חשוב לקרוא, לבדוק ולתקן.

טבלה כיסוד מארגון

- אחת הדרכים לארגון המידע לפני כתיבת הסיכום או הסקירה היא עריכת טבלה.
- בטבלה יש להציג בראש העמודות את שמות המשפחה של כותבי המאמרים ואת שנת הוצאת המאמר.
- יש להגדיר את התבחינים לפי הנקודות הנדרשות במטלה.
- לאחר עריכת הטבלה מומלץ לסמן בכל דרך שתבחרו את נקודות הדמיון והשוני בין פריטי המידע.
- דוגמה:

				מאמר א'
				מאמר ב'

אילו אמצעים לשוניים חשובים לכתיבה ממצגת?

► שימוש במילים מכלילות היכרות עם מבנים לשוניים המאפיינים השוואה תוך שימוש במילים המבטאות דמיון - , שוני והוספה. כגון כשם... כך גם, כפי ש... במקביל ל; לעומת זאת, כנגד ה, בניגוד ל, אינו דומה ל... ואילו, בניגוד לכך, מצד אחד ...

► שימוש בפועלי הבעה מתאימים כגון: טוען, סוקר, משווה, מדגים, מתאר ועוד.

► שימוש בדרכי מסירה שונות :

דיבור ישיר – לדוגמה, הכותב ציין/טען: "אין בסמכותי להכריע בנושא זה."

דיבור עקיף – לדוגמה, הכותב ציין/טען שאין בסמכותו להכריע בנושא זה. "

הסגרים – לדברי /לטענת הכותב, אין בסמכותו להכריע בנושא זה.

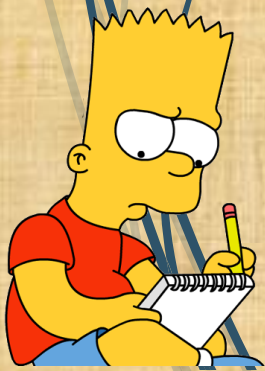
מומלץ לחשוף את הלומדים בהדרגה למגוון המבנים הלשוניים ולמילים המאפיינות אותם באמצעות התנסות רלוונטית ובדרך של הבניית ידע ולא כהעברת רשימה.

תוצרי תלמידים

לפניכם שתי דוגמאות לסיכום ממצג.

עיינו בסיכומים וחשבו איזו דוגמה היטיבה למצג בין שני הטקסטים וענתה על דרישות המטלה ?

תוצרי תלמידים

להלן המטלה שניתנה לתלמידי כיתה י במסגרת בחינת הבגרות בלשון עברית בחורף תשע"ג:
כתוב סיכום על פי שני המאמרים על המטרות של תעודות בית הספר.

דוגמה א

המאמרים מציגים את המטרות של התעודות. במאמר המרכזי טוען הכותב שהתעודות הראשונות נוצרו ליצור דיאלוג בין בית הספר לחברה, שבאמצעותו נופצה בשורת הצהרית, חולקה תודעת הלהות היהודית. במאמר השני נמצא שחלק מן התעודות כיום מציגות תמונת מצב חברתית ורעשית במטרה להרחיב את הדיאלוג בין התלמיד להוריו.

תוצרי תלמידים

להלן המטלה שניתנה לתלמידי כיתה י במסגרת בחינת הבגרות בלשון עברית בחורף תשע"ג:
כתוב סיכום על פי שני המאמרים על המטרות של תעודות בית הספר.

דוגמה ב

המטרות של תעודות בית הספר היו שונות בתקופות שונות. שני כותבים עסקו בנושא זה, לוי, וקסטן שפיראן. גם לוי (תשנ"ח) וגם קסטן שפיראן (2012) מציינים שהתעודות שימשו כדי לפרט את הישגיו של התלמיד בבית הספר. מאז המטרה כל אחד מהם מציינים מטרות שונות של התעודות. לוי במאמרו "תעודה ומסר" (תשנ"ח) מצייין כי התעודות הראשונות בתקופת היישוב נוצרו בראש וראשונה ליצור דיאלוג בין התי הספר לציבור, לשתף את הציבור בקיומו של בית הספר העברי. עוד מוסיף לוי, שהתעודה העברית נוצרה גם לשתף יהודים בחו"ל שהיו מצוניינים בנצחה בארץ-ישראל. מטרות נוספות המופיעות במאמר מתייחסות לתפקידן של התעודות כמעבירות מסר תרבותי- ערכי ומסר חינוכי. לצומת לוי קסטן-שפיראן טוענת שמטרתן של התעודות היא להציג תמונת מצב חברתית ורעיונית של התלמיד, כמו כן הן יכולות להיות הזדמנות לדיאלוג משמעותי בין הילד להוריו.

הערכת הסיכומים

מהם הקריטריונים להערכת כתיבה ממצגת?

לשון

- האם התלמיד שמר על תקינות לשונית ותחבירית.
- האם היה שימוש בסימני פיסוק כנדרש.
- האם הניסוח היה ברור?

מבנה

- א. אילו מקורות מידע נדרש התלמיד למזג?
- ב. האם אפשר לזהות את המידע המשותף למקורות המידע?
- ג. מה היחסים / הקשרים בין הטקסטים? האם צורת הכתיבה הביעה יחסים אלה?
- ד. האם המידע שויך למקור המתאים?
- האם היה שימוש בדרכי מסירה מגוונות ובפועלי אמירה מתאימים?

תוכן

- האם נכתב רק המידע הרלוונטי לדרישת המטלה?
- האם יש חזרתיות?
- האם התלמיד נמנע מכתובת דעה, תובנה או מסקנה אישית?
- האם התוכן הועבר בצורה מדויקת ומהימנה?

מרכיבים מרכזיים להערכת כתיבה ממצגת

➤ **השמטה** – הפחתת מידע שאינו רלוונטי למטרת המיזוג

➤ **הכללה** – ניסוח מכליל של מידע משותף מהטקסטים השונים והימנעות מחזרה על אותם רעיונות מפי כותבים שונים

➤ **הבניה** – בנייה מחודשת של הטקסט על־פי מטרות המיזוג

➤ שמירה על **מהימנות** למקורות המידע

➤ **הימנעות מהעתקה** גורפת של חלקים גדולים ממקורות המידע השונים

➤ **אזכור** מקורות המידע בגוף הטקסט

➤ שימוש **בדרכי מסירה שונות**, כגון דיבור ישיר, דיבור עקיף והסגרים

➤ שימוש מדויק **בפועלי הבעה**

➤ **רישום ביבליוגרפי** על־פי המוסכמות האקדמיות

דרכי הערכה

► ניתן לבחון את המרכיבים הללו ואחרים על פי **סולם הערכה** הכולל ארבע רמות:

בכלל לא במידה רבה מאוד

► ניתן לנסח את המרכיבים הללו בצורה של **שאלות**.
לדוגמה:

- האם/ באיזו מידה ציין הכותב את המידע החיוני למטרת המיזוג?
- באיזו מידה השמיט הכותב את המידע שאינו רלוונטי?
- בעת ההוראה אפשר לבחור בכל פעם כמה רכיבים ולהתמקד בהם.
- מומלץ לנקוט בדרכי הערכה מגוונות- הערכת המורה, הערכת עמיתים, שימוש במחון, רפלקציה ושכתוב.

נקודות ליישום בכיתה

- חזרה על **עקרונות הסיכום** - השמטה, הכללה והבניה.
- **תרגול חשיבה ביקורתית** לשם בחינת סוגי המקורות ומהימנות המידע.
- **תרגול זיהוי יחסים** בין פריטי מידע.
- **חשיפה לאמצעים לשוניים** חיוניים לכתיבה ממצגת.
- הוראת צורת **כתיבה מאחדת ומייחדת**. (חזרה על מילות קישור ופועלי מסירה)
- תרגול **ארגון המידע לפני תהליך הכתיבה**. (סימון משפטים בטקסטים, טבלה מארגנת, פסקות, נקודות ועוד).
- הסבר ותרגול **כתיבת פתיחה** בהתבסס על ניסוח המטלה ובשימוש במשפטי הכללה.

פעילות

- מורי חטיבת הביניים- נסחו מטלת סיכום ממצג לשני הטקסטים שחולקו.
- מורי התיכון- נסחו מטלת סקירת ספרות לשני הטקסטים שקיבלתם.
- כתבו סקירת ספרות וסיכום ממצג.
- הכינו מחוון לבדיקת התוצרים.
- בדקו את התוצרים בעזרת המחוון.

סיכום

► בעקבות הפעילויות שבהן התנסיתם עד כה, כתבו שתי תובנות.

► בעקבות המטלות, מה היה קל? מה היה קשה? מה למדת על עצמך כמורה / כתלמיד?

